Istoria Monografia karate-ului orădean (anii ’70–’80)

Formare, practică și rețele informale ale artelor marțiale

CUPRINS

1. Introducere metodologică și surse
2. Contextul sportului românesc și al artelor marțiale
3. Geneza practicii de karate în Oradea (anii ’70)
4. Structuri informale și cluburi sportive
5. Instructori și formarea primei generații locale
6. Stagii, transfer de cunoaștere și influențe externe
7. Perioada anilor ’80: consolidare și diversificare
8. Relația cu instituțiile sportive și cadrul administrativ
9. Practica tehnică și cultura dojo-ului
10. Concluzii generale
11. Cronologie
12. Index de persoane

---

1. Introducere metodologică și surse

Prezenta monografie urmărește reconstruirea evoluției karate-ului orădean în perioada anilor ’70–’80, etapă importantă în formarea comunității locale de practicanți ai artelor marțiale.

Lucrarea se bazează pe mărturiile participanților direcți, memoria practicanților, relatări despre activități de club, stagii de pregătire, contacte între instructori și documente indirecte provenite din experiența comunității sportive.

Caracterul surselor este predominant oral-istoric, ceea ce presupune anumite particularități metodologice:

- existența unor perspective diferite asupra acelorași evenimente;
- lipsa unei arhive centralizate a activităților de karate din acea perioadă;
- suprapunerea dintre memoria personală și memoria colectivă;

- transmiterea informațiilor prin generații succesive de practicanți.

Scopul lucrării nu este doar inventarierea unor nume sau evenimente, ci reconstruirea unui fenomen sportiv și cultural care s-a dezvoltat într-un context administrativ și social specific României anilor ’70–’80.

---

2. Contextul sportului românesc și al artelor marțiale

În perioada analizată, sportul românesc funcționa într-un sistem puternic centralizat, organizat prin cluburi sportive și structuri administrative controlate instituțional.

Artele marțiale se aflau într-o zonă de dezvoltare neuniformă, iar karate-ul nu avea încă o poziție oficială stabilă în sistemul sportiv românesc.

Principalele caracteristici ale perioadei:

- reglementări fluctuante privind accesul la săli și infrastructură sportivă;
- integrarea practicilor de karate în cadrul unor secții existente, în special judo sau autoapărare;
- adaptarea activităților la condițiile locale ale fiecărui oraș;
- dezvoltarea prin inițiative personale ale instructorilor și practicanților;
- circulația informațiilor tehnice prin stagii și contacte directe.

În acest context, karate-ul orădean s-a dezvoltat inițial ca o activitate bazată pe inițiativă individuală, relații de încredere și transmitere directă a cunoștințelor.

---

3. Geneza practicii de karate în Oradea (anii ’70)

Apariția karate-ului în Oradea este legată de mediul disciplinelor de luptă existente, în special judo-ul, care oferea deja o infrastructură sportivă și o cultură de antrenament.

Primele forme de practică au avut un caracter experimental și informal.

Caracteristicile perioadei de început:

- antrenamente organizate în spații comune cu alte discipline sportive;
- influență metodologică puternică provenită din judo;
- lipsa unei structuri federative proprii;
- adaptarea tehnicilor la condițiile disponibile;
- formarea unor grupuri mici de practicanți interesați.

Figura centrală a acestei perioade este **Emeric Arus (Imi)**, în jurul căruia s-au format primele nuclee de practicanți ai karate-ului orădean.

În această etapă se conturează ceea ce poate fi numit un model local de dezvoltare: o combinație între experiența disciplinelor de contact existente, studiul tehnic individual și influențele venite din exterior prin stagii și întâlniri cu alți practicanți.

---

4. Structuri informale și cluburi sportive

Dezvoltarea karate-ului orădean s-a realizat în cadrul unor structuri sportive existente, care au oferit spații de antrenament și un cadru administrativ minimal.

Printre principalele centre de activitate s-au numărat:

- Clubul Sportiv Rapid Oradea;
- Clubul Sportiv Constructorul;
- Clubul Spartac Velența;
- Casa de Cultură a Sindicatelor Oradea;
- spațiile de antrenament din Cetatea Oradea (fortăreața);
- terenurile sportive din cartierele Rogerius și Iosia.

În aceste locații s-au format grupuri de practicanți și s-au desfășurat activități de inițiere și perfecționare.

Elementele definitorii ale acestor structuri au fost:

- folosirea termenului de „autoapărare” pentru integrarea administrativă a activităților;
- autofinanțarea unor inițiative sportive;
- colaborarea între practicanți de judo, karate și alte discipline;
- caracterul flexibil al organizării;
- rolul important al relațiilor personale dintre instructori și elevi.

Modelul de organizare a fost unul specific perioadei: o rețea informală de practicanți, susținută de pasiune, disciplină și dorința de acumulare tehnică.

---

5. Instructori și formarea primei generații locale

Dezvoltarea karate-ului orădean în anii ’70–’80 a fost posibilă prin contribuția unor instructori și practicanți care au provenit din mai multe ramuri ale artelor marțiale, în special din judo, dar și din aikido, ju-jutsu, wushu și alte discipline de luptă.

Această generație de pionieri a avut un rol fundamental în formarea primelor grupuri de practicanți, în transmiterea cunoștințelor tehnice și în construirea unei culturi locale de dojo.

Instructori și practicanți relevanți ai perioadei

* Emeric Arus (Imi);

* Alexandru Chirilă (judo, Kyokushinkai);

* Pali Burghardt;

* Constantin Szilard Zohner (Costi);

* Mihai Hanga („Mișu”) – judo, component al echipei divizionare „A”;

* Szakmáry Ferenc

* Jancsi Boldijar (Aikido și Ju-Jutsu);

* Nicolae Iancu (Wushu).

Acești practicanți au reprezentat nucleul inițial al mediului local de arte marțiale, contribuind la legătura dintre experiența acumulată în disciplinele deja existente și noile forme de practică ale karate-ului.

Practicanți care au devenit ulterior instructori sau promotori ai karate-ului local

* János Ujvári;

* Mircea Jacan;

* Octavian Caba;

* Marius Gliga;

* Vasile Culda;

* Ionuț Radu;

* Hegheduș Mircea („Mutu”);

* Szabó Kálmán;

* Dorner Ernő;

* Marius Pop;

* Ioan Vaida;

* Vancea Pavel;

* Mircea „Nukite”;

* Biscă;

* Misaroș;

* Bancse;

* Voisz.

Această generație a asigurat continuitatea fenomenului prin transmiterea experienței acumulate către noile generații de practicanți.

Prin activitatea lor, karate-ul orădean a depășit stadiul de practică de inițiere și a devenit o comunitate sportivă stabilă, cu identitate proprie.

6. Stagii, transfer de cunoaștere și influențe externe

În perioada anilor ’70–’80, stagiile de pregătire au reprezentat principalul mijloc de perfecționare tehnică și de standardizare a practicii.

În lipsa unui sistem local complet dezvoltat, accesul la informații tehnice noi s-a realizat prin întâlniri cu instructori și maeștri din alte centre ale țării și din străinătate.

Instructori și maeștri implicați

* Dan Stuparu;

* Adrian Popescu-Săcele;

* Florentin Marinescu;

* Czégeni Árpád Attila;

* Hajas Gabriel (Bucher);

* Nicolae Bialokur;

* Roland Haberzetter;

* maeștrii italieni Comparini și Busini.

Evenimente și forme de transfer tehnic

* stagii organizate la Oradea, Cluj, Brașov și București;

* întâlniri tehnice în cadrul clubului Rapid Oradea;

* activități desfășurate în sala de sport a Liceului nr. 2 (ulterior Liceul „Sinteza”);

* stagii organizate la Școala Sportivă de Copii și Juniori, actualul Liceu cu Program Sportiv „Bihorul” Oradea;

* participări la stagii naționale și contacte internaționale;

* schimburi de experiență între practicanți ai diferitelor stiluri.

Stilurile care au influențat dezvoltarea locală au inclus în special:

* Shotokan;

* Kyokushin;

* Goju-ryu;

* Wushu;

* discipline conexe de autoapărare.

Stagiile au avut nu doar un rol tehnic, ci și unul social, deoarece au creat legături între practicanți din diferite orașe și au consolidat comunitatea națională de arte marțiale.

7. Perioada anilor ’80: consolidare și diversificare

În anii ’80, karate-ul orădean intră într-o etapă de consolidare. Numărul practicanților crește, iar experiența acumulată în deceniul anterior permite o organizare mai coerentă.

Principalele transformări ale perioadei:

* diversificarea stilurilor practicate;

* dezvoltarea grupurilor locale de antrenament;

* creșterea numărului de practicanți;

* apariția unor noi instructori;

* intensificarea participării la stagii naționale;

* extinderea relațiilor cu alte centre de arte marțiale din România.

În această perioadă se conturează mai clar diferențele dintre stiluri și metode de pregătire:

* Shotokan – orientat spre tehnică, kihon și kata;

* Kyokushin – axat pe forță, rezistență și contact;

* Wushu – cu influențe din artele marțiale chineze;

* disciplinele de autoapărare – cu aplicabilitate practică.

Cu toate acestea, practica locală a păstrat caracterul de comunitate unită, în care schimbul de experiență era mai important decât separarea strictă pe stiluri.

8. Relația cu instituțiile sportive și cadrul administrativ

Dezvoltarea karate-ului orădean a fost influențată permanent de relația cu instituțiile sportive și administrative ale perioadei.

Într-un context în care karate-ul nu avea încă o structură instituțională complet stabilită, activitățile au fost adaptate la forme acceptate de sistemul sportiv existent.

Aspecte importante:

* utilizarea infrastructurii cluburilor sportive deja existente;

* colaborarea cu secții de judo și alte discipline;

* implicarea unor reprezentanți ai instituțiilor sportive și militare;

* organizarea activităților sub forme administrative compatibile cu perioada;

* sprijin logistic pentru participarea la stagii și competiții.

Această relație între inițiativa practicanților și cadrul instituțional existent a permis supraviețuirea și dezvoltarea karate-ului local într-o perioadă în care structurile oficiale erau încă în formare.

---

9. Practica tehnică și cultura dojo-ului

Practica karate-ului orădean din anii ’70–’80 s-a format într-un context în care transmiterea cunoștințelor se realiza în principal direct, prin relația instructor–elev și prin participarea la stagii de pregătire.

Dojo-ul nu reprezenta doar un spațiu de antrenament, ci un mediu de formare caracterizat prin disciplină, respect, ierarhie și transmiterea valorilor specifice artelor marțiale.

Elementele principale ale practicii au fost:

- antrenamente de **kihon** (tehnici fundamentale);
- studierea **kata**-urilor, în special în influența Shotokan;
- exerciții de **kumite** și aplicații practice;
- pregătire fizică specifică;
- dezvoltarea disciplinei personale și a spiritului Budo.

Caracteristicile metodologice ale perioadei:

- accent pe repetarea tehnică și perfecționarea execuțiilor;
- influență puternică a metodologiei provenite din judo;

- importanța relației directe cu instructorul;
- existența unor practici mixte între mai multe discipline;
- adaptarea pregătirii la resursele disponibile.

În anumite grupuri, gradarea formală nu reprezenta întotdeauna elementul central al practicii. Experiența acumulată, participarea la stagii și nivelul tehnic demonstrat aveau un rol important în recunoașterea practicanților.

Cultura dojo-ului orădean s-a bazat pe câteva principii fundamentale:

- respectul față de instructor;
- seriozitatea antrenamentului;
- continuitatea pregătirii;
- solidaritatea între practicanți;
- transmiterea experienței către generațiile următoare.

---

10. Concluzii generale

Karate-ul orădean din anii ’70–’80 reprezintă un exemplu de dezvoltare sportivă bazată pe inițiativă locală, rețele informale și schimb de experiență.

Evoluția sa poate fi caracterizată prin câteva elemente fundamentale:

- formarea unui sistem local de practică în lipsa unei structuri federative consolidate;
- rolul decisiv al instructorilor și practicanților pionieri;
- influența puternică a judoului și a altor arte marțiale;
- importanța stagiilor naționale și internaționale;
- apariția unei comunități tehnice stabile.

Modelul orădean s-a remarcat prin:

- adaptabilitate;
- continuitate;
- colaborare între discipline;
- capacitatea de a integra influențe tehnice diverse.

De la primele grupuri experimentale ale anilor ’70 până la rețelele mai stabile ale anilor ’80, karate-ul din Oradea a evoluat de la o practică informală la o componentă importantă a culturii locale a artelor marțiale.

---

11. Cronologie

Anii ’70

1970–1972

- apariția primelor nuclee de practică a karate-ului în Oradea;
- dezvoltarea unor grupuri de inițiere în jurul practicanților proveniți din judo și alte discipline de luptă.

1972

- consolidarea activităților coordonate de Emeric Arus (Imi);
- apariția primelor forme stabile de pregătire;
- dezvoltarea modelului mixt judo-karate.

Mijlocul și sfârșitul anilor ’70

- extinderea grupurilor de practicanți;
- organizarea activităților în cadrul unor structuri sportive existente;
- dezvoltarea centrelor de pregătire din:
    - Rapid Oradea;
    - Constructorul;
    - Spartac Velența;
    - Casa de Cultură a Sindicatelor;
    - Cetatea Oradea;
    - zonele sportive Rogerius și Iosia.
- apariția primei generații de instructori locali.

Anii ’80

- creșterea numărului de practicanți;
- intensificarea stagiilor naționale;

- dezvoltarea stilurilor Shotokan și Kyokushin;
- consolidarea contactelor cu instructori din alte centre;
- diversificarea către Wushu, Aikido, Ju-Jutsu și metode de autoapărare;
- formarea unei noi generații de instructori locali.

---

12. Index de persoane

Instructori și maeștri

- Emeric Arus (Imi);
- Florentin Marinescu;
- colonelul shihan Furkó Kálmán;
- Nicolae Bialokur;
- Roland Haberzetter;
- Dan Stuparu;
- Adrian Popescu-Săcele;
- Alexandru Chirilă;
- Czégeni Árpád Attila;
- Mihai Hanga („Mișu”);
- Szakmáry Ferenc
- Pali Burghardt;
- Constantin Szilard Zohner (Costi);
- Hajas Gabriel (Bucher);
- Comparini (Italia);
- Busini (Italia).

Practicanți și instructori locali

- János Ujvári;
- Mircea Jacan;
- Octavian Caba;

- Marius Gliga;
- Vasile Culda;
- Ionuț Radu;
- Hegheduș Mircea („Mutu”);
- Szabó Kálmán;
- Dorner Ernő;
- Marius Pop;
- Ioan Vaida;
- Vancea Pavel;
- Mircea „Nukite”;
- Biscă;
- Misaroș;
- Bancse;
- Voisz.

Discipline conexe

- Jancsi Boldijar – Aikido și Ju-Jutsu;
- Nicolae Iancu – Wushu;
- László Laczay- Kickboxing, Taekwondo.
- Ádám Szabó – Kickboxing, Tonfa, Nunchaku;
- Lajos Király – Kyokushinkai, Taekwondo.

Observație finală privind memoria istorică

Monografia karate-ului orădean din anii ’70–’80 trebuie privită ca o reconstrucție bazată pe memoria participanților direcți și pe transmiterea orală a experiențelor unei generații care a contribuit la introducerea și dezvoltarea artelor marțiale în Oradea.

Rolul acestor practicanți nu a fost doar sportiv, ci și cultural: ei au creat o comunitate, au transmis valori de disciplină și perseverență și au construit baza pe care s-au dezvoltat generațiile ulterioare de practicanți.